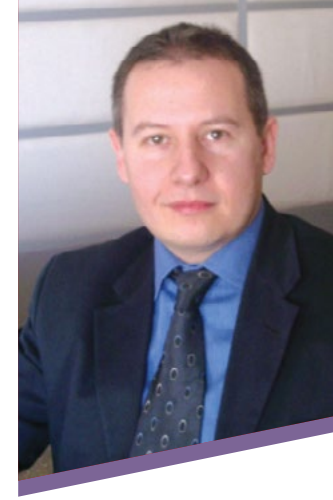

DÜNYA VE TÜRKİYE EKONOMİSİNDE 2014 YILI DEĞERLENDİRMELERİ

Dünya Ekonomisinde Yavaş Büyüme

Küresel kriz sonrası dünya ekonomisinde kalıcı, dengeli, makul ve öngörülebilir bir ekonomik büyüme sürecine halen girilememiştir. Dünya ekonomisi 2013 yılında yüzde 2,5 büyüdükten sonra 2014 yılında yüzde 2,6 büyüme göstermiştir. 2014 için yılbaşında yüzde 3 ve üzeri olan beklentilere rağmen daha düşük bir büyüme gerçekleşmiştir. 2014 yılında gelişmiş ülkelerde büyüme toparlanmış ve yüzde 1,8 büyümeye ulaşılmıştır. ABD ekonomisinde kuvvetli, Avrupa Birliği ve Euro bölgesinde göreceli toparlanma ile büyümeler hızlanmıştır. 2014 yılında ABD ekonomisi yüzde 2,4 AB yüzde 1,4 büyümüştür. Gelişmiş ülkeler küresel kriz sonrası büyümede en iyi yıllarını geçirmişlerdir.

Buna karşın gelişen ülkelerde ekonomik büyüme 2013 yılında yüzde 4,7 iken, 2014 yılında yüzde 4,4 gerilemiştir. Böylece küresel büyümenin iki motorundan biri olan gelişmiş ülkeler toparlanırken, bu kez gelişen ülkeler motoru zayıflamaya başlamıştır. Gelişen ülkelerdeki yavaşlamada, oluşmaya başlayan yeni küresel mali koşullar, enerji ve emtia fiyatlarındaki gerilemeler ile beklenmedik şekilde ortaya çıkan jeopolitik gelişmeler etkili olmuştur. Ancak gelişen ülkelerin yapısal sorunları da büyümelerdeki yavaşlamada etkili olmaktadır.

Dr. Can Fuat Gürlelel
Ekonomist

Dünya Ticaretinde Durgunluk

Dünya ekonomisinde son yıllarda ortaya çıkan küresel mal ticaretindeki yavaşlama 2014 yılında da kuvvetlenerek sürmüştür. Küresel krizde daralan dünya mal ticareti 2010 ve 2011 yıllarında beklenmedik bir sıçrama göstermişti. Ardından dünya mal ticareti önemli bir yavaşlama ile karşılaşmıştır.

Dünya mal ticareti miktar bazında 2012 yılında yüzde 2,2 ve 2013 yılında yüzde 2,4 arttıktan sonra 2014 yılında 2,8 genişlemiştir. Mal ticaretinde miktar bazında genişleme uzun yılların yüzde 5,0 olan ortalamasının altında kalmaktadır.

Dünya mal ticareti değer bazında ise daha zayıf bir gelişme göstermektedir. 2013 yılında yüzde 0,2 ve 2013 yılında yüzde 2,0 genişleyen dünya mal ticareti 2014 yılında sadece yüzde 0,9 artarak 18,43 trilyon dolarda kalmıştır.

Dünya mal ticaretindeki yavaşlamada üç unsur etkili olmaktadır. Bunlardan ilki gelişmiş ve özellikle gelişen ülkelerin ithalat talebindeki yavaşlamadır. 2014 yılında gelişmiş ülkelerde miktar bazında ithalat yüzde 3,2 artarken gelişen ülkelerde yüzde 2,0 artmıştır.

İkinci unsur dünya mal ticaretine konu olan mal fiyatlarındaki gerilemedir. 2014 yılında ticarete konu olan petrol ve enerji ürünlerinin fiyatları yüzde 11, metaller ve diğer emtia fiyatları yüzde 5 gerilemiştir. Ticarete konu olan imalat sanayi ürünlerinin fiyatlarında ise 2014 yılında değişiklik olmamıştır.

Üçüncü unsur ise döviz paritelerinde ortaya

çıkan oynaklıklardır. İhracatçı ve ithalatçılar açısından paritelerde ve ürün fiyatlarında ortaya çıkan oynaklıklar ile birlikte maliyet ve fiyatlar yapmak giderek zorlaşmakta bu da dış ticareti zorlaştırmaktadır.

2014 yılında önce Ukrayna-Rusya çatışması ile başlayıp Batı'nın Rusya'ya yaptırımlarına ve sonra karşılıklı yaptırımlara dönüşen karşılık ile Ortadoğu'da Suriye ve Irak'ta ortaya çıkan IŞİD tehdidinin yarattığı sıcak çatışmalar iki önemli jeopolitik gelişme olmuş ve dünya mal ticaretini olumsuz etkilemişlerdir.

Yeni Küresel Mali Koşullar Oluşuyor

2014 yılında ABD Merkez Bankası FED uyguladığı para politikası ile küresel ekonomide belirleyici olmuş ve yeni küresel mali koşullar oluşmaya başlamıştır. FED 2014 yılında küresel kriz sonrası başlattığı parasal genişlemesini kademeli olarak azaltmış ve Ekim ayında sona erdirmiştir. Ardından FED için faiz artışı sürecine geçiş dönemi başlamıştır.

FED politikaları böylece küresel alanda yeni mali koşullar yaratmaktadır. Öncelikle Dolar diğer tüm para birimleri karşısında değer kazanmaktadır. Dolar son 10 yılın en güçlü seviyesine ulaşmıştır. Başta petrol fiyatları olmak üzere tüm emtia fiyatları güçlenen Dolar nedeniyle gerilemektedir. Varlık fiyatlarında da gerilemeler yaşanmaktadır.

Yeni mali küresel koşullar 2014 yılında en çok gelişen ülkeleri olumsuz etkilemeye başlamıştır. Sermaye hareketleri Dolar varlıklara yönelmeye ve gelişen ülkelere çekilmeye başlamıştır.

Böylece gelişen ülkelerin bir yandan para birimleri değer kaybederken diğer yandan ekonomileri yavaşlamakta ve kendi kaynaklarına ihtiyaçları artmaktadır.

Türkiye'nin Dış Ticaretinde Gelişmeler

2014 yılında ihracat yüzde 3,8 artarak 151,8 milyar dolardan 157,6 milyar dolara yükselmiştir. İthalat ise yine yüzde 3,8 oranında gerileyerek 251,7 milyar dolardan 242,2 milyar dolara gerilemiştir. Dış ticaret açığı da 99,9 milyar dolardan 84,5 milyar dolara inmiştir. Cari açık da dış ticaret dengesindeki iyileşmeye bağlı olarak 65,1 milyar dolardan 45,8 milyar dolara, milli gelire oranı ise yüzde 7,9'dan yüzde 9,7'ye inmiştir.

2014 dış ticaret ve cari işlemler dengesinde açıkların iyileştirildiği bir yıl olmuştur. Bunda ithalattaki gerileme daha etkili olmuştur. Nitekim ihracat orta vadeli program ile ortaya konulan 166,5 milyar dolar hedefinin altında kalmıştır. 2014 yılında üç önemli unsur ihracatı olumsuz etkilemiştir. Bunlardan ilki Rusya ile Irak pazarlarında ortaya çıkan gelişmelere bağlı yaşanan kayıplardır. İkincisi Ortadoğu'da yürütülen dış politikaya bağlı olarak ikili ilişkilerde bozulmalar sonucu ortaya çıkan pazar kayıplardır. Üçüncüsü ise yılın son aylarında etkili olan Euro-Dolar paritesindeki gerilemedir.

Bunlara rağmen Türkiye ihracatını dünya mal ticaretindeki genişlemeden daha hızlı arttırmış

ve 2013 yılında 0,83 olan payını 2014 yılında 0.85'e çıkarmıştır.

2023 perspektifinde ise 2014 yılında dünya mal ticaretinde alınması hedeflenen yüzde 1,0 payın oldukça altında kalmıştır. 2014 yılı itibariyle 2008 yılında alınan yüzde 0.85 pay değişmemiştir.

Net İhracat Büyümenin Motoru Oldu

2014 yılında sağlanan yüzde 2,9 büyümeye en yüksek katkı 1,80 puan ile ihracattan ve 1,85 puan ile net ihracattan (0,05 puan ithalatın azalma katkısı) gelmiştir.

2014 yılında ekonomide uygulanan politikalar ile daha sağlıklı ve ihracata dayalı bir büyüme sağlanmıştır. Ancak mevcut ihracat performansının katkısı ile sağlanan yüzde 2,9 büyüme yetersiz ve düşük kalmaktadır.

Bu itibarla ihracata dayalı sağlıklı ve sürdürülebilir bir büyümenin daha hızlı olabilmesi için ihracatta yapısal dönüşüm ihtiyacı bulunmaktadır. Türkiye'nin ihracatı halen pazarlardaki talep hareketlerine bağımlı bulunmaktadır ve geleneksel pazarlara, geleneksel ve fiyat odaklı mallar satmaktadır. Son yıllardaki ekonomi politikaları ile destek politikaları ihracatta yapısal dönüşümü yeterince özendirememiş ve başarılı olamamıştır. Döviz kurlarındaki artışın ihracata katkısı da olamamıştır.

2015 Yılında Dünya Mal Ticareti Ve Türkiye'nin İhracatı Gerileyerek 2014 yılında ortaya çıkan yeni küresel mali koşullar 2015 yılında etkisini arttıracaktır. Dolar diğer para birimleri karşısında değer kazanacaktır. ABD Merkez Bankası FED faiz artışına başlayacaktır. Emtia fiyatlarında yılbaşına göre yüzde 10 gerileme yaşanacaktır. Gelişen ülkeler daha yavaş büyürken reel sektör şirketleri yeni küresel koşullara uyum sağlamaya çalışacaktır. Bu yeni küresel koşullardan Türkiye artan belirsizlikleri ve Merkez Bankası'nın etkinliği kaybetmesi ile en çok etkilenen ülke olacaktır.

2015 yılında dünya mal ticareti yüzde 4-5 oranında gerileyecektir. Türkiye'nin ihracatı da referans senaryomuz içinde yüzde 3-4 arasında gerileyerek 152-153 milyar dolar seviyesinde gerçekleşecektir.